

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ORTAÖĞRETİM

ORTAK TÜRK EDEBİYATI
DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

2022

İÇİNDEKİLER

1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	4
1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI	4
1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	5
1.2.1. Değerlerimiz	5
1.2.2. Yetkinlikler	6
1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	7
1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	8
2. ORTAK TÜRK EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASI	9
2.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ AMAÇLARI	9
2.2. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	10
2.3. KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU	10
3. ORTAK TÜRK EDEBİYATI ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI	11
3.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	11
3.2. ÜNİTE, KONU, KAZANIMLAR VE AÇIKLAMALAR	12

»1. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları sadece bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki kazanım ve açıklamalar da ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu kazanımlar ve sınırlarını belirleyen açıklamaları, sınıflar ve eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünleşmiş bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

1.1. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları" ile "Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanmıştır.

Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, ilköğretim ve orta-öğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı nitelikte olup aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek
2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak
3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi"nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak
4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi"nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak

1.2. ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı değer ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değer ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz, toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata ve insanlık ailesine katılmasını ve katkı vermesini sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler, birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori-pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Güncellik içinde öğrenme ve öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerlerimizin ve yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlük kazanma araç ve platformları olup günün şartları içinde değişiklik gösterebilir yapısıyla arızidir ve bu sebeple de sürekli gözden geçirmelerle güncellenir, yenilenir.

1.2.1. Değerlerimiz

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünümüze ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır.

Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik başarıya odaklı; belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Asli görevi temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek olan bu sistem; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. “Eğitim programı”; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarındaki bu anlayışa göre değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. öğeler şeklinde görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

1.2.2. Yetkinlikler

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) belirlenmiştir. TYÇ sekiz anahtar yetkinlik belirlemekte ve aşağıdaki gibi tanımlamaktadır:

1. Ana dilde iletişim: Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.
2. Yabancı dillerde iletişim: Çoğunlukla ana dilde iletişimin temel beceri boyutlarını paylaşmakta olup duygu, düşünce, kavram, olgu ve görüşleri hem sözlü hem de yazılı olarak kişinin istek ve ihtiyaçlarına göre eğitim, öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi uygun bir dizi sosyal ve kültürel bağlamda anlama, ifade etme ve yorumlama becerisine dayalıdır. Yabancı dillerde iletişim; aracılık etme ve kültürler arası anlayış becerilerini gerekli kılmakla birlikte bireyin yeterlilik seviyesi, sosyal ve kültürel geçmişi, çevresi, ihtiyaçları ve ilgilerine bağlı olarak dinleme, konuşma, okuma ve yazma boyutları ile farklı diller arasında değişkenlik gösterecektir.
3. Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler: Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik beceri üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

4. Dijital yetkinlik: İş, günlük hayat ve iletişime yönelik bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik; bilgiye erişim ve bilgiyi değerlendirme, bilginin saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
5. Öğrenmeyi öğrenme: Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Bu yetkinlik yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme; bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.
6. Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler: Kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içermekte olup bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde

katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayacak davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.

7. İnisiyatif alma ve girişimcilik: Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade eder. Ortaya bir ürün koyma, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. Bu yetkinlik, herkesi sadece evde ve toplumda değil işlerine ait bağlam ve şartların farkında olabilmeleri ve iş fırsatlarını yakalayabilmeleri için aynı zamanda iş hayatında desteklemekte; toplumsal ve ticari etkinliklere girişen veya katkıda bulunan kişilerin ihtiyaç duydukları daha özgün bilgi ve beceriler için de bir temel teşkil etmektedir. Etik değerlerin farkında olma ve iyi yönetişimi desteklemeyi de kapsar.
8. Kültürel farkındalık ve ifade: Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların özgün bir şekilde ifade edilmesinin önemini takdiridir.

1.3. ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Her bireyin öğrenme süreci birbirinden farklıdır. Öğretim programlarının ve buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirme sürecinin “herkese uygun”, “herkes için geçerli” ve “standart” olması insanın doğasına aykırıdır. Bu sebeple ölçme ve değerlendirme sürecinde azami çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla hareket edilmesi şarttır. Öğretim programları bu açıdan bir yol göstericidir. Eğitimde çeşitlilik; birey, eğitim düzeyi, ders içeriği, sosyal ortam, okul imkânları gibi iç ve dış dinamiklerden ciddi şekilde etkilendiği için ölçme ve değerlendirme uygulamalarının etkililiğini sağlamada öncelik öğretim programlarından değil öğretmen ve eğitim uygulayıcılarından beklenir. Bu noktada özgünlük ve yaratıcılık öğretmenlerden temel beklentidir.

Bu bakış açısından hareketle öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yön veren ilkeleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, kazanım ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılacak ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulayıcılara kesin sınırlar çizmez, sadece yol gösterir. Ancak tercih edilen ölçme ve değerlendirme araç ve yönteminde, gereken teknik ve akademik standartlara uyulmalıdır.
3. Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim süreci boyunca yapılır. Ölçme sonuçları tek başına değil izlenen süreçlerle birlikte bütünlük içinde ele alınır.
4. Bireysel farklılıklar gerçeğinden dolayı bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genel geçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencinin akademik gelişimi tek bir yöntemle veya teknikle ölçülüp değerlendirilmez.
5. Eğitim sadece “bilme (düşünce)” için değil, “hissetme (duygu)” ve “yapma (eylem)” için de verilir; dolayısıyla sadece bilişsel ölçümler yeterli değildir.

6. Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğretmen ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilir.
7. Bireylerin ölçme ve değerlendirmeye konu olan ilgi, tutum, değer ve başarı gibi özellikleri zamanla değişebilir. Bu sebeple söz konusu özellikleri tek bir zamanda ölçmek yerine süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmak esastır.

1.4. BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde insanın çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilimsel bilgi ve birikim dikkate alınarak bütün bileşenler arasında ahengi dikkate alan harmonik bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bağlamda bazı temel gelişim ilkelerine değinmek yerinde olacaktır.

Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak destekleyici önlemler alınması önerilmektedir.

Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların amaçlarını ve kazanımlarını gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir.

Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık belirli yönelimlerle karakterize edilir: basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön şart ve ardıllığı noktasında dikkate alınmış hem de sınıflar düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi düşünce gelişimini etkiler ve düşünce gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir kazanımın, gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Kalıtımsal, çevresel ve kültürel faktörlerden kaynaklanan bireysel farklılıklar ilgi, ihtiyaç ve yönelim açısından da kendini belli eder. Bireyler hem başkalarından farklılık gösterir hem de kendine özgü alanlarda da farklar bulunur. Örneğin bir bireyin soyut düşünme yeteneği güçlü iken aynı bireyin resim yeteneği zayıf olabilir. Öğretim programları bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetler göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır.

Gelişim hayat boyu sürmekle birlikte bu gelişimin hızı evrelere göre değişkendir. Hızın yüksek olduğu zamanlar gelişim açısından riskli ve kritik zamanlardır. Bu sebeple öğretmenlerin gelişim hızının yüksek olduğu zamanlarda öğrencinin durumuna daha duyarlı davranması beklenir. Söz gelimi ergenlik dönemi kimlik edinimi için kritik dönemdir ve eğitim bu dönemde kimlik edinimini destekleyici sosyal etkileşimleri artırır ve yönetir.

»2. ORTAK TÜRK EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASI

Türk ülkeleri arasındaki iş birliğini güçlendirmek ve sağlam bir temelde daha da pekiştirmek için ortak çalışmaya yönelik bir ihtiyaç ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda Türk dilini konuşan ülkeler arasında kapsamlı bir iş birliğini teşvik etmek amacıyla Azerbaycan'da gerçekleştirilen Türk Zirvesi'nde imzalanan Nahçıvan Anlaşması'yla (2009) Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye'nin kurucu üyesi olduğu Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi (Türk Konseyi- Türk Keneşi) kurulmuştur. Türk Konseyi 12 Kasım 2021 tarihinde İstanbul'da düzenlenen zirvede örgüt adlandırmasını Türk Devletleri Teşkilatı olarak değiştirmiştir.

Türk Devletleri Teşkilatı, üye ülkelerin ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında okutulmak üzere Ortak Türk Tarihi, Türk Dünyası Coğrafyası ve Ortak Türk Edebiyatı öğretim programlarının hazırlanması fikrini ortaya atmış ve 5 Haziran 2014 tarihinde Bodrum'da (Türkiye) düzenlenen Türk Keneşi Zirvesi'nde bu karar onaylanmış ve öğretim programları ile materyallerinin hazırlanması görevi Uluslararası Türk Akademisi'ne verilmiştir. Türk Akademisi; Türk dünyasının eski çağlardan günümüze kadar olan tarih, dil, edebiyat ve kültürünü araştırmak ve Türk dünyası ile ilgili bilimsel araştırmaları koordine etmek amacıyla Türk Devletleri Teşkilatı uhdesinde faaliyetlerini sürdürmektedir.

Bu öğretim programlarından biri olan Ortak Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı öğrencilerin Türk dünyasının ortak edebî mirasını bütünlük içinde değerlendirilmesine, ortak millî kimlik ve Türk uygarlığı bilincinin oluşmasına ve Türk dünyasının bütünlüşmesine katkı sağlayacaktır.

Ortak Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı, Türk Devletleri Teşkilatı üyesi devletlerin öğretim programları standartları esas alınarak Uluslararası Türk Akademisi ve Teşkilat üyesi ülkelerin eğitim bakanlıkları iş birliği ile hazırlanmıştır.

2.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ AMAÇLARI

Türk Devletleri Teşkilatı kararları doğrultusunda Uluslararası Türk Akademisi tarafından hazırlanan Ortak Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

1. Türk edebiyatını eski devirlerden günümüze kadar belirli bir sistem çerçevesinde öğrenmeleri, kardeş edebiyatların önde gelen temsilcileri ve zengin edebî mirasıyla tanışmaları
2. Türk edebiyatının köklülüğü, çeşitliliği ve zenginliğini, dünya edebiyatında önemli bir yere sahip olduğunu kavramaları
3. Edebî eserlerin yapı ve içeriğini anlamaları, üslup ve tür özelliklerini ayırt edebilmeleri, manevi ve kültürel değerlerle ilgili görüş ve düşüncelerini gerekçeli olarak ifade edebilmeleri
4. Edebî eserleri tahlil yoluyla eleştirel düşünme becerisini kazanmaları ve okuduklarını güncel hayatla ilişkilendirmeleri
5. Türk edebiyatının temsilcilerini tanımaları ve insanlığın düşünce mirasına katkılarını kavramaları
6. Edebî eser ile coğrafi mekân ve tarihî olgu arasındaki ilişkiyi kavramaları
7. Edebî eserler aracılığıyla ortak Türk kimliği kavramının farkına varmaları
8. Edebî eserler aracılığıyla Türklerin tarih, edebiyat ve kültür ortaklığını algılayabilen, bu bağlamda Türk kimliğinin farkına varabilen, beşerî ve millî değerlere sahip bireyler olmaları amaçlanmaktadır.

2.2. ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

- Programdaki okuma çalışmalarında metinleri anlamak ve değerlendirmek esastır. Değerlendirmenin bir parçası olarak metinlerin edebiyat geleneği içindeki yerini belirlemek üzere edebiyat tarihinden yararlanılmalıdır.
- Programda ele alınan eserlerin incelenmesi ve tartışılması öğrencilerin okuma alışkanlığını geliştirecektir.
- Millî Türk edebiyatlarının birbirlerine olan yakınlığı ve bölgeler arası kültür alışverişinde edebiyatın önemli bir köprü olduğu dikkate alınmalı, kardeş edebiyatların yazar ve şairlerinin eserlerine özellikle yer verilmelidir.
- Dersin işlenişinde ve uygulamalarda görsel iletişim araçlarına yer verilmeli; slayt, bilgisayar, televizyon, etkileşimli tahta, genel ağ, EBA uygulamaları vb. etkin olarak kullanılmalıdır. Kazanımlarla ilgili belgesel ve film gibi materyallerden yararlanılmalıdır.

2.3 KAZANIM SAYISI VE SÜRE TABLOSU

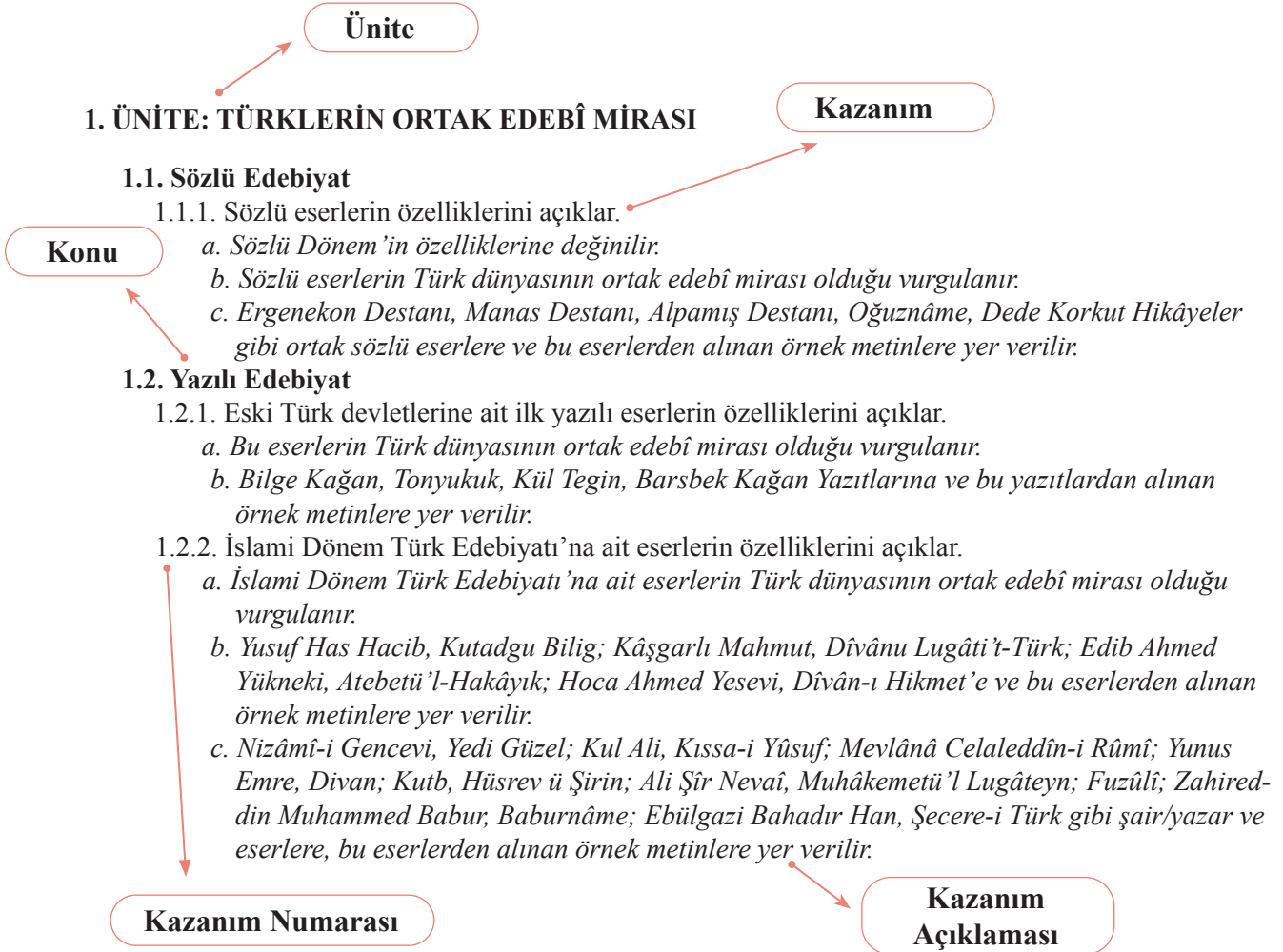
ORTAK TÜRK EDEBİYATI				
Ünite	Konu	Kazanım Sayısı	Ders Saati / Süre	Oran (%)
I. TÜRKLERİN ORTAK EDEBÎ MİRASI	Sözlü Edebiyat	1	4	4
	Yazılı Edebiyat	2	10	8
II. MİLLÎ TÜRK EDEBİYATLARI	Batı Türkleri Edebiyatı	5	16	20
	İdil-Ural Türkleri Edebiyatı	3	8	12
	Kafkasya Türkleri Edebiyatı	4	12	16
	Orta Asya Türkleri Edebiyatı	6	18	24
	Sibiryaya Türkleri Edebiyatı	4	4	16
Toplam		25	72	100

»3. ORTAK TÜRK EDEBİYATI DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Öğretim programı iki üniteden oluşmaktadır. Birinci ünite Türk dünyasının ortak edebî mirası bütünlük içinde sunulmuştur; Türk edebiyatının ortak sözlü eserleri ile İslam uygarlığı çerçevesinde gelişen ortak yazılı eserler yer almaktadır. İkinci ünite ise millî Türk edebiyatlarının özellikleri ve temsilcileri hakkında bilgiler yer almaktadır. Öğretim programındaki bu yapı Türk dünyasının ortak edebî mirasının bütünlük içinde değerlendirilmesine, ortak millî kimlik ve Türk uygarlığı bilincinin oluşmasına ve Türk dünyasının bütünleşmesine katkı sağlayacaktır. Bu sayede öğrencilerimizin hem Türk edebiyatının geçmişten günümüze kadarki eser ve temsilcilerini tanımaları hem de diğer Türk topluluklarıyla ve zengin edebî mirasıyla tanışmaları sağlanmış olacaktır.

3.1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Ünite temelli yaklaşımla hazırlanan Ortak Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı; ortaöğretim düzeyinde 2 ders saati uygulanabilecek şekilde düzenlenmiştir. Programda yer alan ünitelerin yapısı ve bu yapıya ilişkin açıklamalar şematik olarak aşağıda sunulmuştur.

3.2. ÜNİTE, KONU, KAZANIMLAR VE AÇIKLAMALAR

1. ÜNİTE: TÜRKLERİN ORTAK EDEBÎ MİRASI

1.1. Sözlü Edebiyat

1.1.1. Sözlü eserlerin özelliklerini açıklar.

- Sözlü Dönem'in özelliklerine değinilir.*
- Sözlü eserlerin Türk dünyasının ortak edebî mirası olduğu vurgulanır.*
- Ergenekon Destanı, Manas Destanı, Alpamış Destanı, Oğuznâme, Dede Korkut Hikâyeleri gibi ortak sözlü eserlere ve bu eserlerden alınan örnek metinlere yer verilir.*

1.2. Yazılı Edebiyat

1.2.1. Eski Türk devletlerine ait ilk yazılı eserlerin özelliklerini açıklar.

- Bu eserlerin Türk dünyasının ortak edebî mirası olduğu vurgulanır.*
- Bilge Kağan, Tonyukuk, Kül Tegin, Barsbek Kağan Yazıtlarına ve bu yazıtlardan alınan örnek metinlere yer verilir.*

1.2.2. İslami Dönem Türk Edebiyatı'na ait eserlerin özelliklerini açıklar.

- İslami Dönem Türk Edebiyatı'na ait eserlerin Türk dünyasının ortak edebî mirası olduğu vurgulanır.*
- Yusuf Has Hacib, Kutadgu Bilig; Kâşgarlı Mahmut, Dîvânu Lugâti't-Türk; Edib Ahmed Yükneki, Atebetü'l-Hakâyık; Hoca Ahmed Yesevi, Dîvân-ı Hikmet'e ve bu eserlerden alınan örnek metinlere yer verilir.*
- Nizâmî-i Gencevi, Yedi Güzel; Kul Ali, Kıssa-i Yûsuf; Mevlânâ Celaleddîn-i Rûmî; Yunus Emre, Divan; Kutb, Hüsrev ü Şirin; Ali Şîr Nevaî, Muhâkemetü'l Lugâteyn; Fuzûlî; Zahireddin Muhammed Babur, Baburnâme; Ebûlgazi Bahadır Han, Şecere-i Türk gibi şair/yazar ve eserlere, bu eserlerden alınan örnek metinlere yer verilir.*

2. ÜNİTE: MİLLÎ TÜRK EDEBİYATLARI

2.1. Batı Türkleri Edebiyatı

2.1.1. Balkan Türkleri edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

Bulgaristan Türkleri edebiyatı, Makedonya Türkleri edebiyatı, Kosova Türkleri edebiyatı, Romanya Türkleri edebiyatı ve Batı Trakya Türkleri edebiyatına yer verilir. Edebiyatları temsil eden başlıca isim ve eserlere değinilir, örnek metin verilir.

2.1.2. Kıbrıs Türkleri edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

Kıbrıs Türkleri edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir, örnek metin verilir.

2.1.3. Gagavuz edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

Gagavuz edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir, örnek metin verilir.

2.1.4. Kırım-Tatar edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

Kırım-Tatar edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir, örnek metin verilir.

2.1.5. Türkiye edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

a. Türkiye edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir.

b. Mehmet Âkif Ersoy, Ömer Seyfettin ve Peyami Safa'nın hayatı, sanat anlayışı ve eserlerine; eserlerinden alınan örnek metinlere yer verilir.

2.2. İdil-Ural Türkleri Edebiyatı

2.2.1. Başkurt edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

a. *Başkurt edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir.*

b. *Salavat Yulayev, Mecid Gafuri ve Mustay Karim'in hayatı, sanat anlayışı ve eserlerine; eserlerinden alınan örnek metinlere yer verilir.*

2.2.2. Tatar edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

a. *Tatar edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir.*

b. *Abdullah Tukay (Gabdulla Tukay), Alimcan İbrahimov (Galımcan İbrahimov) ve Naki İsanbet (Nekiy İsenbet)'in hayatı, sanat anlayışı ve eserlerine; eserlerinden alınan örnek metinlere yer verilir.*

2.2.3. Çuvaş edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

Çuvaş edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir, örnek metin verilir.

2.3. Kafkasya Türkleri Edebiyatı

2.3.1. Azerbaycan edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

a. *Azerbaycan edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir.*

b. *Mirza Feth Ali Ahundzâde, Samed Vurgun, Hüseyin Câvid ve Bahtiyar Vahapzâde'nin hayatı, sanat anlayışı ve eserlerine; eserlerinden alınan örnek metinlere yer verilir.*

2.3.2. Karaçay-Balkar (Malkar) edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

Karaçay-Balkar (Malkar) edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir, örnek metin verilir.

2.3.3. Kumuk edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

Kumuk edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir, örnek metin verilir.

2.3.4. Nogay edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

Nogay edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir, örnek metin verilir.

2.4. Orta Asya Türkleri Edebiyatı

2.4.1. Kazak edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

a. *Kazak edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir.*

b. *Abay İbrahim Kunanbayev (Abay Kunanbayulu), Mağjan Jumabayev ve Muhtar Avezov'un hayatı, sanat anlayışı ve eserlerine; eserlerinden alınan örnek metinlere yer verilir.*

2.4.2. Karakalpak edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

a. *Karakalpak edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir.*

b. *Berdak (Berdimurat) Karğabayoğlu'nun hayatı, sanat anlayışı ve eserlerine; eserlerinden alınan örnek metinlere yer verilir.*

2.4.3. Kırgız edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

a. *Kırgız edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir.*

b. *Toktogul Satılğanov, Alıkul Osmonov ve Cengiz Aytmatov'un hayatı, sanat anlayışı ve eserlerine; eserlerinden alınan örnek metinlere yer verilir.*

2.4.4. Türkmen edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

a. *Türkmen edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir.*

b. *Mahtumkulu Firâkî, Berdi Muratoğlu Kerbabayev ve Kayum Tanrıkuşiyev'in hayatı, sanat anlayışı ve eserlerine; eserlerinden alınan örnek metinlere yer verilir.*

2.4.5. Özbek edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

a. *Özbek edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir.*

b. *Abdulhamid Çolpan, Abdürraûf Fıtrat, Abdullah Kadiri'nin hayatı, sanat anlayışı ve eserlerine; eserlerinden alınan örnek metinlere yer verilir.*

2.4.6. Uygur edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

a. *Uygur edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir.*

b. *Bilal Nazım, Abdurrahim Ötkür, Ziya Samedi'nin hayatı, sanat anlayışı ve eserlerine; eserlerinden alınan örnek metinlere yer verilir.*

2.5. Sibirya Türkleri Edebiyatı

2.5.1. Altay edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

Altay edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir, örnek metin verilir.

2.5.2. Hakas edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

Hakas edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir, örnek metin verilir.

2.5.3. Tıva (Tuva) edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

Tıva (Tuva) edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir, örnek metin verilir.

2.5.4. Yakut (Saha) edebiyatının genel özelliklerini açıklar.

Yakut (Saha) edebiyatının başlıca isim ve eserlerine değinilir, örnek metin verilir.

